

Міністерство освіти і науки України
Донбаська державна машинобудівна академія (ДДМА)

**ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
БАКАЛАВРА ПОЛІТОЛОГІЇ**

Методичні вказівки
для студентів спеціальності 052 «Політологія»

Затверджено
на засіданні методичної ради
Протокол № 3 від 18.11.2021

Краматорськ
ДДМА
2021

Порядок виконання кваліфікаційної роботи бакалавра політології : *методичні вказівки [для студентів спеціальності 052 «Політологія»]* / [уклад. : Н. Л. Стешенко, Є. В. Болотіна]. – Краматорськ : ДДМА, 2021. – 35 с.

Методичні рекомендації розроблені для здобувачів вищої освіти та викладачів, які здійснюють керівництво виконанням кваліфікаційних робіт на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 052 «Політологія»; містять основні вимоги до змісту та оформлення кваліфікаційної роботи, організації її виконання, порядку захисту та оцінювання.

Укладачі: Н. Л. Стешенко, канд. істор. наук, доц.;
Є. В. Болотіна, канд. філос. наук, доц.

Відп. за випуск Є. В. Болотіна, доц.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	6
1.1 Загальні положення.....	6
1.2 Вимоги до написання кваліфікаційної роботи.....	8
2 РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ.....	12
3 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	13
4 ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	21
4.1 Підготовка кваліфікаційної роботи до захисту та його організація.....	21
4.2 Загальні критерії оцінювання кваліфікаційної роботи.....	23
Додаток А. Зразок заяви про затвердження теми кваліфікаційної роботи.....	26
Додаток Б. Формуляр заяви про затвердження теми кваліфікаційної роботи.....	27
Додаток В. Зразок титульної сторінки кваліфікаційної роботи.....	28
Додаток Г. Зразок завдання на кваліфікаційну роботу.....	29
Додаток Д. Рекомендована структура кваліфікаційних робіт.....	31
Додаток Е. Зразок відгуку наукового керівника.....	32
Додаток Ж. Зразок рецензії на кваліфікаційну роботу.....	33
Додаток И. Зразок доповіді на захист.....	34
Додаток К. Зразок оформлення анотації на кваліфікаційну роботу.....	35

ВСТУП

Методичні рекомендації розроблені для здобувачів вищої освіти та викладачів, які здійснюють керівництво виконанням кваліфікаційних робіт на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 052 «Політологія», у відповідності до вимог освітньо-професійної програми «Політологія» першого рівня вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Методичні рекомендації містять основні вимоги до змісту та оформлення кваліфікаційної роботи, організації її виконання, порядку захисту та оцінювання.

Кваліфікаційна робота, що виконується здобувачем вищої освіти, є складовою атестації здобувачів вищої освіти, підсумковою дослідницькою роботою, яка надає змоги виявити рівень засвоєння ним теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за вибраною спеціальністю, оволодіння здобувачами такими компетентностями:

1) інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки;

2) загальними та спеціальними компетентностями:

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства (ЗК07);

- здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології у політологічних дослідженнях (СК04);

- здатність презентувати результати політологічних досліджень для фахівців та нефахівців (СК09).

У результаті здобувач вищої освіти повинен продемонструвати достатній рівень сформованості таких **програмних результатів навчання**:

ПРН07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.

ПРН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології у політологічних дослідженнях.

ПРН16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.

Виконання кваліфікаційної роботи при належній організації цієї справи суттєво підвищує якість підготовки фахівців з політології, прищеплює навички самостійного вирішення важливих науково-практичних завдань. Ця форма атестації здобувачів вищої освіти являється

важливим фактором активізації їх самостійної роботи, в яку впроваджуються елементи наукового дослідження. Вона дозволяє краще підготувати молодого фахівця до самостійної роботи в умовах мінливого середовища, повніше озброїти його новітніми науковими даними та досягненнями сучасного досвіду в умовах демократизації політичної системи України.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи здобувачі вищої освіти зобов'язані максимально віддзеркалити набуті теоретичні знання, вміння поєднати їх з практикою діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, аналізувати наукові, спеціальні та літературні джерела; узагальнювати інформацію та застосовувати сучасні методики наукових досліджень у вирішенні поставленої проблеми.

Основними нормативними документами для підготовки кваліфікаційної роботи бакалаврів зі спеціальності 052 «Політологія» є загальноосвітні інструктивні документи, а також стандарти та положення ДДМА:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

2. ДСТУ 3008-95 Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення. – Режим доступу : http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/standarts/DSTU_3008-95.pdf.

3. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» – Режим доступу :– https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/standarts/DSTU_GOST7.1-2006.pdf4.

З доповненням (прикладі бібліографічних записів). – Режим доступу : http://www.ukrbook.net/zakony/prykl_bib_zap.pdf

4. Положення про організацію освітнього процесу в ДДМА. – Режим доступу : <http://www.dgma.donetsk.ua/normativni-akti.html>

5. Освітньо-професійна програма «Політологія» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 052 «Політологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Кваліфікація: бакалавр політології. – Режим доступу : http://www.dgma.donetsk.ua/docs/kafedry/filosof/opp_bachelor_052_2021.pdf.

6. Тимчасове положення про запобігання та виявлення академічного плагіату у навчальній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу у ДДМА. – Режим доступу : <http://www.dgma.donetsk.ua/normativni-akti.html>

1 ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1.1 Загальні положення

Бакалавр – це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми.

Кваліфікаційна робота є підсумковою роботою, яка надає змоги виявити рівень засвоєння здобувачами вищої освіти, що пройшли підготовку за освітньо-професійною програмою «Політологія» першого рівня вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за спеціальністю на первинних посадах відповідно до узагальненого об'єкта діяльності.

Мета кваліфікаційної роботи – розв'язання складних задач і проблем у сфері політики, що передбачає застосування теорій та наукових методів і характеризується невизначеністю умов і вимог.

Кваліфікаційна робота як метод оцінювання рівня якості підготовки має продемонструвати, що бакалавр володіє системою спеціальних знань, які здобуті у процесі навчання та практичної підготовки на рівні новітніх досягнень науки у предметній області діяльності, що є запорукою його наукового мислення та творчої професійної і науково-дослідницької діяльності та вміє:

– розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері політики, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі, характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

– працювати з інформаційними джерелами (законодавчими і нормативними документами, науковою спеціальною літературою, у тому числі виданою іноземними мовами, матеріалами Інтернету);

– викладати матеріал логічно та аргументовано;

– використовувати новітні дидактичні технології і методи;

– опановувати сучасні наукові методи для проведення теоретичних і емпіричних досліджень;

– використовувати набуті навички для розроблення пропозицій і обґрунтування рекомендацій з предмета дослідження;

– генерувати та обґрунтовувати гіпотези, ідеї, пропозиції у предметній сфері наукових досліджень;

– робити висновки щодо результатів проведених досліджень.

Виклад змісту кожного питання кваліфікаційної роботи має бути цілісним, логічним, доказовим і пояснювальним та науково аргументованим.

Кваліфікаційна робота повинна відповідати таким вимогам і містити:

- системний аналіз проблеми відповідно до предмета наукового дослідження;
- реальні обґрунтовані пропозиції щодо розв'язання спеціалізованих завдань та проблем у сфері політики, актуальні для впровадження у практику;
- усі необхідні супровідні документи і бути належно оформленою.

Тема кваліфікаційної роботи має відображати проблематику у сфері політики і конструюватися на основі нормативного змісту підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованого у результатах навчання, що формують складові професійної компетентності бакалавра. Кваліфікаційна робота виконується на основі поглибленого вивчення спеціальної вітчизняної та зарубіжної літератури, передового досвіду з вибраної проблеми, а також результатів власних досліджень реальної проблеми у політичній сфері з метою вирішення визначених наукових та прикладних завдань у сфері майбутньої професійної діяльності.

Кваліфікаційна робота має бути написана державною мовою, науковим стилем, логічно й аргументовано.

Основні етапи підготовки та виконання кваліфікаційної роботи:

- вибір і затвердження теми роботи;
- складання і затвердження розгорнутого плану та завдання на кваліфікаційну роботу;
- збір, вивчення і опрацювання матеріалу, добір літературних джерел, підготовка й оформлення бібліографії;
- робота над змістом кваліфікаційної роботи, підготовка першого варіанта роботи, обговорення тексту з науковим керівником;
- доопрацювання тексту відповідно до зауважень і пропозицій керівника;
- узгодження остаточного варіанта кваліфікаційної роботи та оформлення її тексту;
- захист кваліфікаційної роботи.

За структурою кваліфікаційна робота містить вступ, основну частину (2–3 розділи, кожний з яких може мати підрозділи), висновки, список використаних джерел, додатки. Кваліфікаційна робота освітнього ступеня «Бакалавр» виконується обсягом 2,5–3 авторських аркуша (55–70 сторінок), кількість використаних джерел – 25–40. До обсягу кваліфікаційної роботи не включають список використаних джерел та додатки. Допускається відхилення в межах $\pm 10\%$.

Оформлення кваліфікаційної роботи має відповідати загальним вимогам до наукових робіт згідно з державним стандартом ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки та техніки. Структура і правила оформлення».

При написанні кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти повинен дотримуватись академічної доброчесності, а саме:

- здійснювати посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надавати достовірну інформацію про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність.

Захист кваліфікаційної роботи відбувається прилюдно на відкритому засіданні екзаменаційної комісії.

1.2 Вимоги до написання кваліфікаційної роботи

Вибір теми кваліфікаційної роботи

Тема кваліфікаційної роботи має відображати основну ідею, завдання, положення, які необхідно дослідити. Критерієм вибору теми дослідження є її актуальність щодо сучасних тенденцій розвитку науки і практики в галузі політології.

Теми кваліфікаційних робіт формуються відповідно до напрямів науково-дослідної тематики випускової кафедри, сучасних досягнень науки в предметній області сфери професійної діяльності. Тема може бути вибрана із визначеного переліку або запропонована студентом після обов'язкового узгодження з керівником.

Тема випускної кваліфікаційної роботи може бути уточнена за заявою студента (дод. А) на засіданні відповідної кафедри, але не пізніше, ніж за шість місяців до визначеного терміну подання завершеної випускної кваліфікаційної роботи до захисту.

Керівниками випускних кваліфікаційних робіт можуть бути науково-педагогічні працівники ДДМА з науковим ступенем доктора наук чи кандидата наук, званням доцент або професор, коло наукових і фахових інтересів яких відповідає тематиці роботи. За одним керівником закріплюється не більше 5 студентів на навчальний рік.

Назва теми повинна бути чіткою, лаконічною та містити однозначне тлумачення.

Закріплення теми кваліфікаційної роботи, призначення наукового керівника затверджується наказом ректора академії за заявою студента (дод. Б).

Структура кваліфікаційної роботи

Згідно з Положенням про кваліфікаційні роботи структура робіт включає:

- титульні сторінки,
- завдання на кваліфікаційну роботу,
- перелік умовних позначень,
- зміст,
- вступ,
- основну частину,
- висновки,
- список використаних джерел,
- додатки.

Кожен з цих елементів, а також розділи основної частини та додатки мають починатися з нової сторінки.

Титульні сторінки є першими сторінками кваліфікаційної роботи і оформлюються відповідно до вимог стандарту та вимог вищого навчального закладу (дод. В).

Завдання на кваліфікаційну роботу містить зміст роботи (назви розділів), календарний план виконання роботи (дод. Г). Завдання затверджується керівником кваліфікаційної роботи та завідувачем випускової кафедри.

Зміст – це перелік розділів, параграфів та інших структурних компонентів кваліфікаційної роботи з позначенням сторінок, де вони розташовані. Тож він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, висновків, списку використаних джерел, додатків (дод. Д).

У ***вступі*** кваліфікаційної роботи зазначаються: актуальність теми (обґрунтування вибору теми дослідження); зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; мета і завдання; визначаються об'єкт і предмет дослідження; методи наукових досліджень; інформаційна база; практична значущість; апробація результатів дослідження (за наявності); структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Обсяг вступу, як правило, не повинен перевищувати 3 сторінок.

У вступі загальна характеристика кваліфікаційної роботи подається у певній послідовності.

Актуальність теми визначає сутність проблемної ситуації, яка потребує дослідження. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне – сутність проблеми або наукового завдання.

Слід чітко зазначити, хто з вчених працював у вибраному студентом напрямі і які результати отримав. Зазначити частину нерозв'язаної раніше проблеми, окреслити можливі шляхи її розв'язання у дослідженні.

Мета та завдання роботи повинні бути чітко пов'язані з назвою і проблематикою роботи і вказувати передбачуваний результат в узагальненій формі. Завдання докладно конкретизують мету.

Об'єкт дослідження кваліфікаційної роботи – це процес або явище, що створює проблемну ситуацію і вибирається для вивчення.

Предметом дослідження кваліфікаційної роботи є принципи та закономірності функціонування об'єкта. Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове.

Методи досліджень – це способи набуття достовірних наукових знань, умінь та практичних навичок у різних сферах діяльності. Зазначаються методи, які були використані в процесі дослідження. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а стисло та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це надасть змоги пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

Автор обов'язково має визначити новизну наукових результатів кваліфікаційної роботи.

Огляд використаних джерел здійснюється шляхом їх структуризації за принципами різної належності або наукової спрямованості. Огляд джерел поділяється на огляд першоджерел та огляд аналітичної літератури.

Практична значущість повинна містити результати самостійно проведених досліджень, що можуть бути впроваджені в практичну діяльність політичних інститутів.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи повинні інформувати про обсяг роботи (кількість сторінок), структурні частини роботи, кількість таблиць, рисунків.

В основній частині кваліфікаційної роботи здійснюються розкриття, пояснення, обґрунтування основних положень, викладених у вступі. Вона складається з розділів і підрозділів, які мають бути структурно взаємопов'язаними, а матеріал послідовно і логічно викладеним.

Перший, теоретико-методологічний розділ, являє собою розгляд теоретичних аспектів досліджуваної проблеми, загальнотеоретичних настанов та методичних підходів, на яких базується дослідження. Уточнюються основні теоретичні категорії, які буде використовувати автор. Він має також пояснити, чому саме ці категорії та методи дозволяють краще пояснити визначений предмет дослідження.

У другому, аналітико-теоретичному розділі, на основі зібраного та опрацьованого фактичного матеріалу, наукових концепцій, зазначеного категоріального апарату, спеціальних політологічних теорій автор аналізує вибрану наукову проблему.

У разі потреби автор може підготувати третій, проєктно-рекомендаційний розділ, у якому він має зазначити свої пропозиції та рекомендації щодо розв'язання сформульованої проблеми.

У розділах кваліфікаційної роботи має бути вичерпно і повно викладено зміст власних досліджень здобувача вищої освіти. У разі використання наукових результатів, ідей, публікацій та інших матеріалів інших авторів у тексті дисертації обов'язково повинні бути посилання на публікації цих авторів.

Фрагменти оприлюднених (опублікованих) текстів інших авторів (цитати) можуть включатися до дисертації виключно із посиланням на джерело.

У кінці кожного розділу робляться висновки зі стислим викладенням наведених у ньому результатів наукових і прикладних досліджень.

Дослідження проблеми має здійснюватися на основі накопиченого і систематизованого матеріалу, групування та обробки даних, що дозволяє проводити кваліфікований аналіз, обґрунтовувати пропозиції у наступному розділі. Текст кваліфікаційної роботи доречно підкріпити реальними документами установ, організацій, що наводяться у додатках.

У **висновках** кваліфікаційної роботи підбиваються підсумки проведеного дослідження, наводяться одержані наукові та практичні результати, рекомендації щодо їх науково-практичного використання. Формулювання висновків повинно базуватися на матеріалах основної частини роботи відповідно до поставлених завдань. Для формулювання висновків та ґрунтовних пропозицій рекомендується апробація основних положень дослідження на наукових заходах. Обсяг висновків, як правило, не повинен перевищувати 3 сторінок.

До **списку використаних джерел** слід включати джерела, на які у тексті є посилання, а також ті, які використано при викладі конкретних наукових положень.

Список складається із законодавчих та інших нормативних актів, вітчизняної та зарубіжної наукової, спеціальної літератури, публікацій науковців у фахових виданнях, інформаційних ресурсів Інтернету. До нього не включаються підручники, навчальні посібники.

Список подається за алфавітом прізвищ перших авторів або назв (у колективних працях).

Під час складання й оформлення списку використаних джерел необхідно дотримуватися національного стандарту ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

У додатках наводяться допоміжні матеріали: копії документів, витяги із законодавчих та інших нормативних актів, соціологічних досліджень, таблиці, рисунки, діаграми тощо.

2 РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

1. Особливості застосування політичної реклами в Україні.
2. Проблеми забезпечення інформаційної безпеки України.
3. Особливості політичної участі громадян України в електоральному процесі.
4. Національна безпека України у контексті зовнішньополітичних пріоритетів.
5. Міжнародні організації та участь України в їх діяльності.
6. Тероризм як політичний феномен: сутність та механізми протидії.
7. Становлення виборчої системи України: проблеми і перспективи.
8. Становлення партійної системи України: проблеми і перспективи.
9. Інститут президента: історична еволюція і сучасна практика.
10. Електронне голосування: практика демократичних країн та українські перспективи.
11. Типологія політичних режимів у посттоталітарних країнах.
12. Демократичний режим: сучасні моделі.
13. Авторитарний режим: сучасні моделі.
14. Політична корупція: сутність та механізми протидії.
15. Політична система України у контексті посттоталітарної трансформації.
16. Розподіл влади: історія становлення і сучасна практика.
17. Моделі політичної соціалізації в українському суспільстві: сучасні тенденції та перспективи.
18. Політична культура українського суспільства у контексті політичних трансформацій.
19. Сучасні тенденції функціонування політичних партій.
20. Особливості сучасного розвитку політології.
21. Етнонаціональний фактор сучасних політичних процесів.
22. Політичні конфлікти ХХІ століття: сутнісні характеристики.
23. Засоби масової комунікації в сучасній Україні: особливості функціонування.
24. Легітимність влади: сутнісні характеристики та механізми забезпечення в умовах сучасного суспільства.
25. Політична опозиція як характеристика сучасної демократії.
26. Політичні технології та антитехнології: особливості застосування в електоральних процесах України.
27. Політична ідеологія в сучасному політичному житті.
28. Вивчення громадської думки як механізм дослідження політичного ринку.
29. Політична освіта як механізм політичної соціалізації молоді.
30. Політичні лідери у демократичному суспільстві: основні вимоги.

З ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Оформлення кваліфікаційної роботи має відповідати загальним вимогам до наукових робіт згідно з державним стандартом ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки та техніки. Структура і правила оформлення».

Текст друкується на комп'ютері, на одній стороні вертикально орієнтованих аркушів паперу білого кольору формату А4 (210x297 мм). На одній сторінці розміщується до 30 рядків тексту, що відповідає використанню міжрядкового інтервалу 1,5. Текст необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – не менше ніж 20 мм. Абзацний відступ становить 1,25 см. Шрифт – Times New Roman. Кегль – мітель (14 типографських пунктів).

Мова кваліфікаційної роботи – державна, стиль – науковий, послідовність – логічна.

Заголовки структурних частин кваліфікаційної роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами по центру без абзацного відступу з вирівнюванням по ширині. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Кваліфікаційну роботу умовно поділяють на: 1 – вступну частину, 2 – основну частину, 3 – список використаних джерел, 4 – додатки.

Вступна частина повинна мати такі структурні елементи: титульний лист, зміст, перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів.

Титульні сторінки кваліфікаційної роботи оформляються за єдиним зразком. За титульними сторінками розміщують «Завдання на кваліфікаційну роботу». П'ята сторінка тексту – «ЗМІСТ». Далі – «ВСТУП», цією сторінкою відкривається нумерація роботи.

Якщо у кваліфікаційній роботі наводяться маловідомі скорочення, нові символи, позначення, то їх перелік надається перед вступом і вноситься до змісту як «Перелік умовних позначень». Перелік умовних скорочень надається у вигляді окремого списку, який розміщують перед змістом, після завдання. Перелік слід друкувати у дві колонки, у лівій за абеткою наводять скорочення, у правій – детальне розшифрування.

Основна частина містить такі структурні одиниці: вступ, текст кваліфікаційної роботи, висновки, рекомендації, перелік посилань. Текст основної частини кваліфікаційної роботи поділяють на розділи та підрозділи.

Відстань між заголовком розділу та підрозділу – 2 рядки, між заголовком та текстом – 2 рядки.

Номеруються розділи арабськими цифрами без знака №. друкують заголовки розділу великими літерами.

Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. Наприкінці номера підрозділу крапка не ставиться. Наприклад: «2.3» (третій підрозділ другого розділу), за яким у тому ж рядку зазначають заголовок підрозділу.

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Наприкінці заголовка крапка не ставиться.

Наприклад:

2 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЛЕГІТИМНОСТІ ВЛАДИ

2.1 Поняття та сутнісні характеристики категорії «легітимність влади». Типи легітимності

У кінці кожного розділу пишуть висновки. Відстань між текстом підрозділу та висновками має бути не менше, ніж два міжрядкові інтервали.

У складовій частині кваліфікаційної роботи «ВИСНОВКИ» викладаються здобуті найбільш важливі наукові та практичні результати, які сприяли розв'язанню завдань дослідження.

Додатки розміщують після основної частини роботи.

Завершену і оформлену належним чином кваліфікаційну роботу обов'язково підписує автор на останній сторінці списку використаних джерел.

Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів у кваліфікаційній роботі подають арабськими цифрами без знаку №.

Першою сторінкою кваліфікаційної роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші кваліфікаційної роботи номер сторінки не ставлять, а на наступних сторінках роботи номер проставляють у *правому верхньому куті* без крапки в кінці.

Ілюстрації

Основними видами ілюстративного матеріалу у кваліфікаційних роботах є креслення, технічний рисунок, схема, світлина, діаграма, графік тощо.

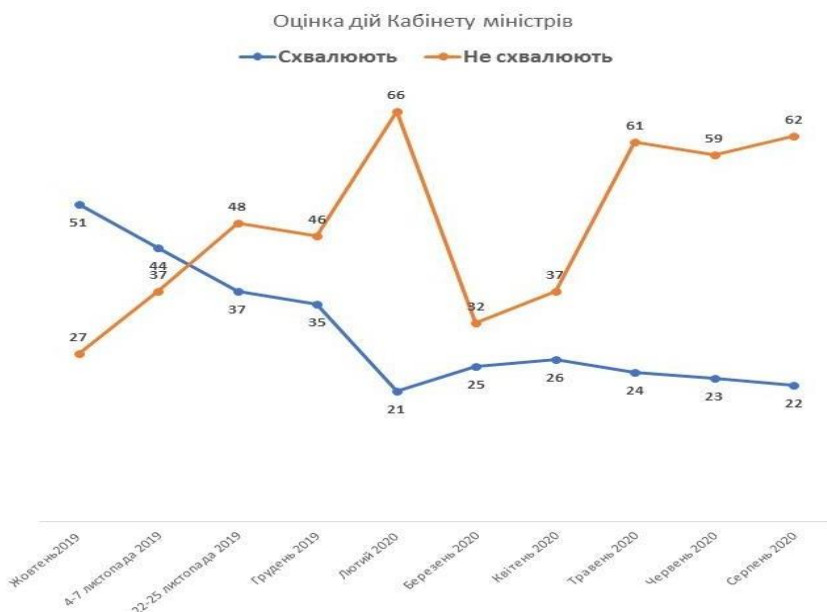
Номер рисунка складається з номера розділу і порядкового номера рисунка в цьому розділі. Наприклад, «Рисунок 2.3» – третій рисунок другого розділу.

Якщо у кваліфікаційній роботі наявний лише один рисунок, то його номерують «Рисунок 1». Назву рисунка друкують з великої літери курсивом і розташовують під ним посередині рядка (рис. 1.1).

Таблиці

Цифровий матеріал, поданий у кваліфікаційній роботі, оформляється у вигляді таблиць. Номер таблиці указується з абзацу і повинен складатися

з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу). Назва таблиці міститься на цьому ж рядку після тире. Назву таблиці друкують з великої літери курсивом і розташовують над таблицею (табл. 1.1).

Рисунок 1.1 – Оцінка дій Кабінету міністрів

Таблиця 1.1 – Оцінка українцями напрямку подій у країні, %

Варіанти відповіді	Рік					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
У правильному напрямі	26,1	22	21	16	14	18
У неправильному напрямі	54,7	58	60	67	74	70
Важко відповісти	19,1	21	-	17	12	12

Не дозволено розміщувати назву таблиці на останньому рядку сторінки і розривати її з самою таблицею. Якщо частину таблиці перенесено на іншу сторінку, її назву подають як «Продовження таблиці ...», з абзацу. На останній сторінці, де подано таблицю, над верхнім лівим кутом друкують теж «Продовження таблиці ...».

Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких. Текст таблиці друкують 12 шрифтом з одинарним інтервалом, в окремих випадках – 10 шрифтом. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба.

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

При написанні кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти повинен посилатися на джерела, матеріали або окремі результати, які наводяться в роботі. Такі посилання надають змоги відшукати документи, перевірити достовірність відомостей про цитування документа, забезпечують необхідну інформацію про нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг.

Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал, не включений до останнього видання.

Під час роботи з різними джерелами науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, оскільки найменше скорочення може спотворити зміст, викладений автором. Посилання в тексті на джерела наводять у квадратних дужках із зазначенням джерела та сторінки. Перша цифра у квадратних дужках відповідає номеру джерела у списку використаних джерел, друга – номеру сторінки (наприклад, [12. с. 85]).

Посилання в тексті кваліфікаційної роботи на групу джерел слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1–7]...».

На всі запозичені таблиці кваліфікаційної роботи необхідно посилатися в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у табл. 1.2».

Загальні вимоги до цитування такі:

1) текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання.

2) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці);

3) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

4) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами) слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і надавати відповідних посилань на джерело;

5) якщо необхідно виявити ставлення автора кваліфікаційної роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання.

У разі порушення цих вимог автор кваліфікаційної роботи може бути звинувачений у плагіаті. Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства.

Оформлення списку використаних джерел

Наприкінці кваліфікаційної роботи наводиться список використаних джерел. Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. До цього списку включаються публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, на які є посилання в роботі. Усі джерела вказуються тією мовою, якою вони видані.

Під час складання списку використаних джерел необхідно дотримуватися національного стандарту ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» Він прийнятий для уніфікації складання бібліографічного опису на міжнародному рівні, забезпечення можливості обміну результатами каталогізації.

Джерела треба розташовувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, але законодавчі документи потрібно розташовувати в самому початку переліку посилань.

Посилання у тексті на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад [1]. Якщо в тексті роботи необхідно зробити посилання на конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у виносках, при цьому номер посилання має відповідати бібліографічному запису за переліком посилань, наприклад: [1, с. 7].

Приклад оформлення джерела, книги

Один автор

Андріяш В. Державна етнополітика України в умовах глобалізації – В. Андріяш. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. – 328 с.

Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір / А. Романюк. – Львів : Тріада плюс, 2004. – 392 с.

Два автори

Горлач М. І. Політологія: наука про політику: *підручник [для студ. вищ. навч. закл.]* / М. І. Горлач, В. Г. Кремень. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 840 с.

Гура О. І. Психологія управління соціальною організацією : *навч. посіб.* / О. І. Гура, Т. Є. Гура. – 2-ге вид., доп. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 212 с.

Три автори

Обушний М. І. Парталогія: *навчальний посібник* / М. І. Обушний, М. В. Примуш, Ю. Р. Шведа. – Київ : Арістей, 2006. – 432 с.

Кузнецов М. А. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : *монографія.* / М. А. Кузнецов, К. І. Фоменко, О. І. Кузнецов. – Харків : ХНПУ, 2015. – 338 с.

Чотири і більше авторів

Політичні партії: теорія та функціональні практики: *навчальний посібник* / [Новакова О. В., Агафонова Г. С., Моїсеєва А. С., Струнін П. А.]. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2014. – 300 с.

PR як сфера наукового знання : *монографія* / [В. В. Березенко]; *за заг. наук. ред. В. М. Манакіна*. – Запоріжжя : ЗНУ, 2015. – 362 с.

Право інтелектуальної власності : *навч. посіб.* / [Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М.]; *за ред. І. І. Дахна*. – Київ : ЦУЛ, 2015. – 560 с.

Без автора

Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / [упоряд. В. Агеєва]. – Київ : Смолоскип, 2016. – 904 с.

Політологічний енциклопедичний словник / [упоряд. В. П. Горбатенко]. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Київ : Генеза, 2004. – 736 с.

Багатотомні видання

Енциклопедія історії України: *у 10 т.* / [ред. рада: В. М. Литвин (голова) та ін.]; *НАН України, Ін-т історії України*. – Київ : Наук. думка, 2005. – Т. 9. – 944 с.

Локк Дж. Сочинення: *в 3 т.* / Локк Дж.; *ред. и сост., авт. примеч. А. Л. Субботин*. – М. : Мысль, 1988. – Т. 3. – 668 с.

Переклад

Хантингтон С. Третья волна. Демократизация в конце ХХ века / Хантингтон С.; *пер. с англ. Л. Ю. Пантиной*. – М. : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2003. – 368 с.

Частина видання, книги

Лінц Х. На шляху до консолідованих демократій / Лінц Х., Степан А. // У пошуках правильної парадигми : *концептуальні перспективи посткомуністичного переходу у країнах Східної Європи* / Лінц Х., Степан А.; *за ред. Д. Гузіни*. – К. : Ай Бі, 2003. – С. 195–213.

Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні / В. М. Алексєєв // Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні : *монографія* / В. М. Алексєєв. – Чернівці, 2012. – С. 151–169.

Тези доповідей, матеріали конференцій

Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. / Т. О. Зінчук // Органічне виробництво і продовольча безпека : *зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф.* – Житомир : Полісся, 2014. – С. 103–108.

Скидан О. В. Розвиток сільськогосподарського підприємництва на кооперативних засадах / О. В. Скидан, Г. В. Судак // Кооперативні читання: 2013 рік : *матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4–6 квіт. 2013 р.* – Житомир : ЖНАЕУ, 2013. – С. 87–91.

Статті з продовжуваних та періодичних видань

Бжезінський З. Великі перетворення / Бжезінський З. // Політична думка. – 1994. – № 3. – С. 5–15.

Кармазіна М. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях / Кармазіна М., Могилевець О. // Політичний менеджмент. – 2006. – № 5. – С. 3–17.

Законодавчі та нормативні документи

Кримінально-процесуальний кодекс України : *за станом на 1 груд. 2005 р.* / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – Київ : Парлам. вид-во, 2006. – 207 с. – ISBN 966-611-412-7.

Про затвердження порядку забезпечення доступу вищих навчальних закладів і наукових установ, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних : *наказ М-ва освіти і науки України від 2 серп. 2017 р. № 1110.* – Вища школа, 2017. – № 7. – С. 106–107.

Архівні документи

Лист голови спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. – ЦДАГО України (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). – Ф. 1. – Оп. 32. – Спр. 2612. – Арк. 63, 64 зв., 71.

Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. – ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). – Ф. 1061. – Оп. 1. – Спр. 8–12. – Копія; Ф. 1063. – Оп. 3. – Спр. 1–3.

Патенти

Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. – № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). – 120 с.

Препринти

Панасюк М. І. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами / Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. – Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. – 7 с. (Препринт / НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1)

Стандарти

Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках : ДСТУ 7152:2010. – [Чинний від 2010–02–18]. – Київ : Вид. офіц., 2010. – 16 с. – (Інформація та документація).

Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання : ДСТУ 8302:2015. – [Уведено вперше; чинний від 2016–07–01]. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 17 с. – (Нац. стандарт України).

Каталоги

Історико-правова спадщина України : *кат. вист.* / [уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина]. – Харків : Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка, 1996. – 64 с.

Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : *кат.-довід.* / [авт.-упоряд.: М. Зобків та ін.]; *Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей.* – Львів : Новий час, 2003. – 160 с.

Бібліографічні покажчики

Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : *бібліогр. покажч.* / [уклад.: О. В. Левчук]; *відп. за вип. Н. М. Чала.* – Запоріжжя : ЗНУ, 2017. – Вип. 2. – 60 с.

Електронні ресурси

Колодій А. Сучасна демократія і популізм: споріднені супротивники [*Електронний ресурс*] / Колодій А. – Режим доступу : <https://political-studies.com/?p=2240>.

Хейвуд Э. Политология [*Електронний ресурс*] / Хейвуд Э. – Режим доступу : <http://yanko.lib.ru/books/politologiya/heywood-politology-2005-orig2002.htm>.

Мацієвський Ю. Чи можливе відродження авторитаризму в Україні / Мацієвський Ю. // Політичний менеджмент. – 2011. – № 1. – С. 51–63. – Режим доступу : https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/matsievkyi_chy.pdf.

Дисертації, автореферати дисертацій

Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики: автореф. дис. канд. політ. наук: *спец. 23.00.02* / Гнатенко Н. Г. – Київ, 2017. – 20 с.

Некряч А. І. Місцеве самоврядування сучасної України як предмет політологічного аналізу: дис. д-ра політ. наук: *спец. 23.00.02 «Політичні процеси та інститути»* / Некряч А. І.; *НАН України; Ін-т політ. і етнонац. дослідж.* – Київ, 2003. – 444 с.

Додатки

Додатки оформлюють як продовження кваліфікаційної роботи і розміщують їх у порядку появи посилань у тексті кваліфікаційної роботи. Додатки починаються з нової сторінки, після списку використаних джерел. У додатках подаються допоміжні матеріали: копії документів, витяги із нормативних актів і документів, звіти, окремі інструкції, положення, правила, результати соціологічних опитувань, громіздкі таблиці, рисунки. Нумерація цієї сторінки відображається в змісті роботи.

4 ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

4.1 Підготовка кваліфікаційної роботи до захисту та його організація

Атестація бакалавра передбачає захист кваліфікаційної роботи.

До захисту кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі вищої освіти, які успішно та повною мірою виконали навчальний план.

Кваліфікаційна робота подається керівникові для перевірки у строки, які визначені у завданні на виконання кваліфікаційної роботи.

У поданні голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи керівник надає відгук про кваліфікаційну роботу (дод. Е). У ньому визначається: актуальність дослідження; ефективність використаної методології; рівень застосування здобутих у процесі навчання теоретичних знань та підготовки до виконання наукових досліджень; вміння самостійно вирішувати наукові та практичні задачі; вміння логічно, послідовно, аргументовано викладати матеріал і робити висновки; перспективність запропонованих рекомендацій та висновків; недоліки роботи (за наявності).

Кваліфікаційна робота обов'язково повинна мати відгук (рецензію) зовнішнього рецензента (дод. Ж). Рецензентами можуть бути: фахівці-практики, науковці, викладачі ВНЗ тощо.

Під час рецензування кваліфікаційної роботи рекомендується визначати:

- новизну постановки і розроблення задачі;
- використання наукових методів дослідження;
- участь здобувача вищої освіти у проведених дослідженнях, теоретичній та аналітичній обробці отриманих результатів, формулюванні наукового положення/ідеї;
- обґрунтованість висновків;
- вміння здобувача вищої освіти чітко, грамотно й аргументовано викладати матеріал, правильно оформлювати його;
- недоліки щодо змістової частини роботи, оформлення.

Рецензія надається письмово і повинна містити загальний висновок щодо рекомендацій до захисту (рекомендовано або не рекомендовано).

Попередній захист кваліфікаційної роботи проходить на випускній кафедрі. Здобувачі вищої освіти, кваліфікаційні роботи яких на попередньому захисті були оцінені позитивно, допускаються до захисту на засіданні екзаменаційної комісії.

Подана до захисту кваліфікаційна робота повинна мати на титульних сторінках підпис наукового керівника.

Захист кваліфікаційної роботи відбувається прилюдно на відкритому засіданні екзаменаційної комісії, склад якої затверджується в установленому порядку.

Здобувач вищої освіти готує для виступу доповідь та ілюстративний матеріал до неї.

Під час підготовки до захисту здобувач вищої освіти має погодити зі своїм науковим керівником складену ним стислу доповідь щодо кваліфікаційної роботи (дод. И) і підготовлені наочні матеріали (5–7 сторінок із найважливішими ілюстративними матеріалами згідно з результатами дослідження за темою, оформленими у вигляді роздаткового матеріалу (формату А4)), а також презентацію у форматі Microsoft Office Power Point.

Обсяг тексту доповіді має відповідати 5–7 хвилинам виступу. Доповідь повинна відобразити: обґрунтування актуальності теми, мету і завдання роботи, основні результати аналізу матеріалів діючої організації і творчі розробки автора. Особливе місце має бути відведено обґрунтованим пропозиціям і рекомендаціям та оцінюванню їх ефективності.

Перед захистом здобувачу вищої освіти слід ретельно прочитати рецензію, особливу увагу звернути на висловлені рецензентом зауваження і, по можливості, надати аргументованої відповіді у доповіді.

Захист кваліфікаційної роботи може здійснюватися як у закладі вищої освіти, так і в організаціях та установах, на підприємствах різних форм власності, для яких тематика кваліфікаційних робіт поданих до захисту, становить науково-теоретичну або практичну значущість. Для осіб з особливими потребами може проводитись виїзне засідання екзаменаційної комісії (у лікувальних закладах, інших установах і організаціях тощо), протокол якого оформляється так само, як і протокол засідання, що проводиться у закладі вищої освіти.

При захисті кваліфікаційної роботи до екзаменаційної комісії подаються:

- кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти;
- письмова рецензія на кваліфікаційну роботу.

Проведення засідання екзаменаційної комісії при захисті кваліфікаційної роботи включає:

- оголошення прізвища, імені та по батькові здобувача вищої освіти, теми його кваліфікаційної роботи;
- оголошення досягнень здобувача вищої освіти (наукових, творчих), рекомендацій випускної кафедри;
- доповідь здобувача вищої освіти у довільній формі про результати за темою дослідження, основні наукові рішення, отримані результати та ступінь виконання завдання;
- відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії;

- оголошення відгуку керівника або його виступ зі стислою характеристикою роботи здобувача вищої освіти;
- оголошення рецензії на кваліфікаційну роботу;
- відповіді здобувача вищої освіти на зауваження керівника кваліфікаційної роботи та рецензента;
- оголошення голови екзаменаційної комісії про закінчення захисту.

Процедура захисту протоколюється секретарем екзаменаційної комісії.

Рішення екзаменаційної комісії про оцінку результатів складання атестації, про видачу здобувачам вищої освіти дипломів (дипломів з відзнакою) про закінчення вищого навчального закладу, отримання відповідного ступеня вищої освіти та відповідної кваліфікації приймається на закритому засіданні екзаменаційної комісії відкритим голосуванням простою більшістю голосів членів екзаменаційної комісії, які брали участь в її засіданні. При однаковій кількості голосів голова екзаменаційної комісії має вирішальний голос. Оцінки виставляє кожен член екзаменаційної комісії, а голова узагальнює результати кожного здобувача вищої освіти і виставляє загальну оцінку.

Оцінки захисту кваліфікаційних робіт оголошуються в день захисту.

Навчальний заклад на підставі рішення екзаменаційної комісії присуджує здобувачу вищої освіти, який успішно виконав освітню програму спеціальності, відповідний ступінь вищої освіти, присвоює відповідну кваліфікацію.

На підставі цих рішень у закладі вищої освіти видається наказ про завершення навчання.

4.2 Загальні критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

Оцінювання рівня якості підготовки кваліфікаційної роботи здійснюють члени екзаменаційної комісії на основі встановлених правил, принципів (об'єктивності, індивідуальності, комплексності, етичності та компетентнісного підходу), критеріїв, системи і шкали оцінювання з використанням форм і методів діагностики, визначених програмою атестації з урахуванням рівня досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей.

Результати оцінювання рівня якості підготовки бакалавра політології повинні довести, що випускник:

- має концептуальні знання, здобуті у процесі навчання та практичної діяльності, включаючи основи знань сучасних досягнень науки у сфері політології;

– вміє розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері політології, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Критерії оцінювання захисту кваліфікаційної роботи:

– чіткість, повнота та послідовність розкриття кожного питання плану і теми роботи в цілому;

– науковість стилю викладання;

– відсутність орфографічних і синтаксичних помилок;

– правильне оформлення роботи відповідно до стандартів;

– повнота відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії.

Результати захисту кваліфікаційних робіт оцінюються з використанням комплексної системи оцінювання: за 100-бальною, 4-бальною, та Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (за шкалою «А», «В», «С», «D», «Е», «FX», «F»).

Захист кваліфікаційної роботи оцінюється на **«відмінно» (90–100 балів; А – за шкалою ЄКТС)**, якщо у кваліфікаційній роботі: зроблено власне оцінювання різних літературних джерел, використано сучасні методи дослідження, побудовано формалізовану модель проблеми, проведено комплексні наукові дослідження, розрахунки і на їх основі аргументовано висновки та обґрунтовано пропозиції; результати наукового дослідження опубліковано у наукових виданнях та/або матеріалах наукових конференцій; під час захисту перед екзаменаційною комісією здобувач вищої освіти виявив глибоке розуміння основних проблем досліджуваної ним теми, досконале володіння її матеріалами, кваліфіковано відповів на задані йому питання і подав істотні докази на захист висунутих у роботі окремих положень та висновків.

Захист кваліфікаційної роботи оцінюється на **«добре» (74–89 балів; С або В – за шкалою ЄКТС)**, якщо у кваліфікаційній роботі: зроблено власне оцінювання використаних літературних джерел, самостійно проаналізовано підібраний матеріал, звітні дані підприємства/організації, на базі якого досліджувалася тема, проведено комплексні дослідження, зроблено висновки та сформульовано пропозиції, але вони не є достатньо аргументованими; результати наукового дослідження опубліковано у наукових виданнях та/або матеріалах наукових конференцій; під час захисту перед комісією здобувач вищої освіти виявив добре розуміння проблем досліджуваної ним теми, володіння її матеріалами, кваліфіковано відповів на питання в роботі окремих положень та висновків.

Захист кваліфікаційної роботи оцінюється на **«задовільно» (55–73 бали; Е або D – за шкалою ЄКТС)**, якщо у кваліфікаційній роботі розкрито тему, прореферовано необхідні літературні джерела, проаналізовано відповідні інформаційні та/або статистичні бази даних, проведено дослідження, сформульовано висновки без необхідного їх

обґрунтування; результати наукового дослідження опубліковано у наукових виданнях та/або матеріалах наукових конференцій; під час захисту перед комісією здобувач вищої освіти вірно сформулював головні проблеми теми роботи, але правильно відповів не на всі поставлені йому питання.

Захист кваліфікаційної роботи оцінюється на **«незадовільно» (1–54 бали; FX або F – за шкалою ЄКТС)**, якщо у кваліфікаційній роботі не дотримано більшості вимог, визначених цими засобами діагностики; кваліфікаційна робота має компілятивний характер з елементами переписування першоджерел, більша частина кваліфікаційної роботи містить поверховий опис конкретних явищ, положень, показників; під час захисту перед комісією здобувач вищої освіти не виявив знань основних положень, не зміг відповісти на суттєві питання за темою дослідження.

За результатами захисту кваліфікаційної роботи на закритому засіданні екзаменаційної комісії більшістю голосів приймається рішення щодо оцінки захисту і роботи.

ДОДАТОК А
Зразок заяви про затвердження теми кваліфікаційної роботи

Завідувачу кафедри
філософії та соціально-політичних наук

_____

(вчений ступінь, наукове звання, прізвище, ім'я, по батькові)

здобувача вищої освіти ступеня «Бакалавр»
4-го курсу, _____ групи ОПП «Політологія»
спеціальності 052 «Політологія»
ФЕМ денної форми навчання

_____

(прізвище, ім'я, по батькові)

ЗАЯВА

Прошу затвердити тему кваліфікаційної роботи з таким формулюванням

_____

(назва теми)

та призначити науковим керівником _____

_____

(вчений ступінь, наукове звання, прізвище, ім'я, по батькові)

«__» _____ 20 р.

_____

(підпис студента)

УЗГОДЖЕНО:
Науковий керівник

«__» _____ 20 р.

_____

(підпис)

ДОДАТОК Б
Формуляр заяви про затвердження теми кваліфікаційної роботи

Ректору ДДМА

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Здобувача вищої освіти
_____ курсу _____ групи
денного відділення
спеціальності 052 «Політологія»
освітньої програми «Політологія»

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

ЗАЯВА

Прошу Вас включити до проекту наказу по Академії про затвердження тем кваліфікаційних робіт тему моєї кваліфікаційної роботи в такій редакції _____
(назва роботи)

« ____ » _____ 20 ____ р.

_____
(підпис)

Погоджено: науковий керівник _____

_____
(підпис)

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти затверджена на засіданні кафедри філософії та соціально-політичних наук від

« ____ » _____ 20 ____ року (протокол № ____)

Завідувач кафедри _____

_____
(підпис)

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

ДОДАТОК В
Зразок титульної сторінки кваліфікаційної роботи

ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ

Факультет економіки та менеджменту

Кафедра філософії та соціально-політичних наук

Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність 052 «Політологія»
Ступінь вищої освіти Бакалавр

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему _____

Здобувач вищої освіти
денної форми навчання
4-го курсу

Групи _____

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник

_____
(вчений ступінь, наукове звання)

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Краматорськ

20 _____

ДОДАТОК Г
Зразок завдання на кваліфікаційну роботу

ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ

Факультет _____
Кафедра _____
Освітньо-кваліфікаційний рівень _____
Напрямок підготовки _____
(шифр і назва)
Спеціальність _____
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

« ____ » _____ 20 ____ р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема роботи: _____
_____

Керівник роботи: _____
(вчений ступінь, наукове звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Затверджені наказом ректора Донбаської державної машинобудівної академії від « ____ » _____ 20 ____ року № ____

Термін подання здобувачем вищої освіти роботи « ____ » _____ 20 ____ р.

Перелік питань, що підлягають розробці або стислий зміст кваліфікаційної роботи:

Розділ 1. _____

1.1 _____

1.2 _____

Розділ 2. _____

2.1 _____

2.2 _____

Розділ 3. _____

3.1 _____

3.2 _____

Перелік графічного матеріалу: схеми, рисунки, графіки, діаграми за темою та об'єктом дослідження.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів (розділів) кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапу роботи	Примітка
1	Вибір теми дослідження. Визначення об'єкта і предмета дослідження, постановка мети і завдань	До _____ 20__ р.	Виконано
2	Визначення теоретико-методологічних засад дослідження. З'ясування актуальності проблеми	До _____ 20__ р.	Виконано
3	Оформлення вступу кваліфікаційної роботи	До _____ 20__ р.	Виконано
4	I розділ кваліфікаційної роботи	До _____ 20__ р.	Виконано
5	II розділ кваліфікаційної роботи	До _____ 20__ р.	Виконано
6	Загальні висновки	До _____ 20__ р.	Виконано
7	Оформлення кваліфікаційної роботи	До _____ 20__ р.	Виконано
8	Попередній захист кваліфікаційної роботи	_____ 20__ р.	Виконано
9	Захист кваліфікаційної роботи (відповідно графіку)	_____ 20__ р.	Виконано

Здобувач вищої освіти _____

Керівник роботи _____

ДОДАТОК Д
Рекомендована структура кваліфікаційних робіт

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3–8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЛЕГІТИМНОСТІ ВЛАДИ	
1.1 Поняття та сутнісні характеристики категорії «легітимність влади». Типи легітимності.....	9–18
1.2 Основні принципи забезпечення легітимності влади.....	19–33
РОЗДІЛ 2. ЛЕГІТИМАЦІЯ ВЛАДИ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	
2.1 Основні механізми легітимації влади у демократичних країнах.....	34–42
2.2 Основні механізми легітимації влади у країнах перехідного типу.....	43–54
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЛЕГІТИМАЦІЇ ВЛАДИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	
3.1 Правові засоби.....	55–63
3.2 Політичні засоби.....	64–72
ВИСНОВКИ.....	73–77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78–80
ДОДАТКИ.....	81–83

(нумерація сторінок може бути змінена)

ДОДАТОК Е
Зразок відгуку наукового керівника

ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ

ВІДГУК

наукового керівника на випускню кваліфікаційну роботу
студента групи _____ спеціальність _____
(шифр і назва спеціальності)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)
на тему _____

за матеріалами _____

Актуальність
теми: _____

Загальна характеристика
роботи _____

Наукова і практична значущість
роботи _____

Рівень підготовки студента
_____

Ставлення студента до виконання та загальна оцінка роботи
_____

Науковий керівник _____
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

Дата «__» _____ 20__ р.

ДОДАТОК Ж
Зразок рецензії на кваліфікаційну роботу

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Дипломник _____

Тема _____

Спеціальність 052 «Політологія»

Освітній рівень «Бакалавр»

Обсяг кваліфікаційної роботи:

1. Стислий зміст кваліфікаційної роботи та прийнятих рішень

2. Висновок про відповідність кваліфікаційної роботи дипломному завданню

3. Характеристика виконання кожного розділу кваліфікаційної роботи, ступінь використання останніх досягнень науки і техніки і передових методів роботи

У першому розділі роботи _____

У другому розділі роботи _____

Позитивні сторони кваліфікаційної роботи _____

Негативні сторони кваліфікаційної роботи _____

Відгук про роботу в цілому _____

Інші зауваження _____

Оцінка кваліфікаційної роботи _____

РЕЦЕНЗЕНТ _____

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)

Дата « ___ » _____ 20__ р.

ДОДАТОК И

Зразок доповіді на захист

Шановний голово та члени екзаменаційної комісії, шановні присутні!

Вашій увазі пропонується кваліфікаційна робота на тему:

«_____».

Тема нашої роботи є актуальною на сучасному етапі розвитку суспільства, адже _____

Над цією проблемою працювали такі науковці, як: _____

Об'єктом дослідження є _____

Предмет дослідження: _____

Мета дослідження: _____

Відповідно до мети дослідження були визначені такі **завдання:**

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми
2. Визначити _____
3. Охарактеризувати _____
4. Обґрунтувати _____
5. **Гіпотеза дослідження** полягає у _____
6. **Методами дослідження є:** _____

Практична значущість результатів дослідження виявляється у _____

Експериментальна база:

Дослідження проводилося на базі _____

Апробація результатів дослідження: _____

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, _____ розділів, висновків, переліку джерел посилання та _____ додатків.

У першому розділі «_____» ми зробили спробу систематизувати та узагальнити відомі наукові знання щодо проблеми _____.

У другому розділі роботи «_____» ми на основі результатів проведеного дослідження встановили, що _____.

У третьому розділі роботи «_____» ми на основі результатів проведеного дослідження встановили, що _____.

Таким чином, результатами нашого дослідження є такі **висновки:**

Дякую за увагу
!

ДОДАТОК К
Зразок оформлення анотації на кваліфікаційну роботу

АНОТАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Тема кваліфікаційної роботи « _____ »

Студент _____

Керівник _____

Кваліфікаційна робота включає:

___ сторінки, ___ таблиці, ___ рисунки, перелік джерел посилання становить ___ найменування, ___ додатки.

Ключові слова: _____, _____, _____, _____, _____.

Об'єктом дослідження є _____.

Предметом дослідження є _____.

За результатами дослідження (розроблено, надано, здійснено, підготовлено)

_____.

Одержані результати можуть бути використані _____

_____

Випускник _____

Дата подання кваліфікаційної роботи до захисту _____ 20__ р.

